

מזת יקזת הכר שזה

וואס דורך איר זעהט זיך די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם ברוך יאזעווע שליט"א בעל 'מתיקות התורה'

סיפור לשולחן שבת

זהירות בכבוד הזולת

לקוראי הגליון הנכבד מתיקות הפרשה המאיר את עינינו בכל שבת מחדש.

ברצוני לפרסם מעשה שארע עמי לתועלת הצבור הקדוש.

בשנים בהם למדתי בישיבה לבעלי תשובה, למד שם חבר שלי מהעבר שהיה סוכן מכירות. ומשהו אצלו היה מוזר לי מאוד, שראיתי שהוא חסום מאוד בדבור שלו, כך שכל משפט שהוא היה מבקש להוציא מפיו היה עורך לו מספר שניות שבהם היה נראה שהוא מתעכב בכדי לחשב על המלים שהוא עומד להוציא מפיו.

הדבר היה מוזר לי מאוד, מפני שהפירתי אותו כסוכן מכירות שהיה מדבר דבורים זורמים וקולחים, ומדוע כעת הוא כל כך מהסס לפני כל דבור?

חשבתי לעצמי, שכנראה זהו משיבר זמני שעובר עליו וצפיתי שהמצב הזה יעבר לו והוא ישוב לאיתנו, ולבנתים לא דברתי עמו אודות הבעיה הזאת כדי שלא להביך אותו, וצפיתי שהמצב הזה יעבור לו והוא יהיה מאשר ובטוח בעצמו וממילא גם הדבור שלו ישתפר, ולבנתים לא דברתי עמו אודות הבעיה הזאת כדי שלא להביך אותו.

אך לא ארע כמו שצפיתי, והחסימה

<<

לקח מהפרשה

הקשיים הנם תזכורות של אהבה מהקב"ה

וכשנתבונן בפרשתנו, נראה שהתורה מפרטת את כל הטובות שהיה לנו במדבר: "שמלתך לא בלטה מעליך ורגלך לא בצקה, ויאכלך את הפן" וכן את כל הטוב שיש לנו בארץ הקדש.

ועל כל זה נאמר "השמר לך פן תשכח את ה' אלקיך לבלתי שמור מצותיו ומשפטיו", שלא נשכח שכל הטוב בא מהקב"ה לבה, שלא נאמר "פחיו ועצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא נזכר ש'ה' נותן לנו כח לעשות חיל.

יסוד זה אמור ללוות אותנו בכל עת, היות שכאשר אדם מרגיש שהוא עושה ומנהל את כל עניניו, זה מביא לו בעיות רבות, וכל הזמן הוא בלחץ לנהל את כל עניניו, וכן כאשר מאן דהוא מפריע לו הוא מתמלא בכעס ובטרונייה.

ברם, כאשר אדם יודע שהוא לא עושה כלום, חיי מאשרים, הוא יודע שאין לו מה לדאג, הוא שמח בחלקו הטוב ונותן לקב"ה לנהל אותו ברצונו. ולכל אחד ואחד במשך ימי חייו, יש כל מיני תקלות ובעיות שלא הולך לו חלק, וצריך לשמוח בקב"ה מאד, כי זה תזכורות מהבורא שהוא לבדו מנהל אותנו.

כמה מרגש לראות שבמקום שבו עלו מה' קדושי מירון, נתלה שלט באותיות גדולות ומאירות עינים, שבו נכתב: <<

פרשתנו פותחת בלשון "והיה עקב תשמעו", ודרשו חכמינו במדרש תנחומא: "אלו מצוות שאדם דש בעקביו". ממשך המדרש: "והיה עקב תשמעו, מה כתיב למעלה מן הענין, 'לא מרובכם מכל העמים חשק ה' בכם וגו'... אלא בזכות שאתם ממועטין את עצמכם לפני, לפיכך אני אוהב אתכם, שנאמר: אהבתי אתכם אמר ה'".

ממדרש זה אנו למדים, שהמצוות שאדם דש זה עבודת המדות שמלוים את האדם על כל צעד ושעל, ויסוד המדות זה ענוה, כדאיתא בירושלמי (שבת פא): 'מה שעשתה חכמה עטרה לראשה עשתה ענוה עקב לסנדליתה', שכשם שהעקב הוא היסוד שעליו נשען האדם, כן הענוה הנה היסוד והשרש לכל המדות הטובות.

והקב"ה שולח לכל אחד ואחד קשיים ונסיונות על מנת להביאנו לענוה והכנעה, כי האדם בטבעו מרגיש שהוא מנהל את העולם והוא חכם גדול ויודע הכי טוב, שמתוך כך אנו עלולים לשכח את הבורא שבראנו יש מאין, וגדל אותנו ונתן לנו כח ודעת לעשות טוב בעולם. ולפיכך לכל אחד ואחד יש מעידות, יסורים וביזיונות, בכדי שנדע את מקומנו ולא נתגאה ולא נשתרר על זולתנו.

זמן מועט להתבונן עם עצמנו, האם אנו מכבידים על הסביבה שלנו? האם אנו מחפשים לתת בקרית על כל מעשה של הזילת? האם המצוות שאנו עושים גורמים צער לאדם כל שהוא?

ככל שנחפש להיטיב עם הזילת וכמה שפחות נריב ונתקוּטט, נאריך לעצמנו את החיים, ונחיה חיים איכותיים יותר, וגם אם נראה לנו עכשו שהפסדנו מהותית, בהמשך נראה שרק הרוחנו.

ואפשר לפרש בדרך צחות מה שאמרנו חז"ל: 'הלואי אותי עזבו ותורתי שמרו', שהקב"ה מבקש מאתנו: אל תעשו מחלוקות מתוך מחשבה שאתם עושים זאת לכבודי, תשמרו את המצוות ותהיו עם מדות טובות; וזה 'תורת שמרו' - שהרבה מהמצוות נועדו לזכר ולהשלים אותנו בעונה ובפרגון לזילת.

והמדד לדעת לשם מה האדם לומד, זה על ידי שיתבונן האם אחרי הלמוד יש לו מדות טובות, וזה מה שאמר משה בהמשך הפרשה "מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה ולא הבה" ולא כתב לשבת וללמד, מכיון שזה פשוט, וזה האל"ף ב"ת שכל אחד ואחד צריך לעשות על מנת לדעת מה ה' רוצה ממנו.

ברם משה רבנו מלמדנו שעל האדם להוציא מלמודו יראת שמים והערכה לבורא, וללכת בדרךיו שכלם חן וחסד ורחמים, וכן אהבת ה' הבאה מתוך התבוננות ברב חסדי ה' שעמנו. וכמו שדרשו חז"ל בגמרא (מנחות מג:): על הפסוק שנאמר בפרשתנו: "מה ה' אלקיך שאל מעמך - אל תקרי מה' אלא מאה. שזה המאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום ולחיות את ה' יתברך.

הבה נעמיק בלמוד התורה ובקיום המצוות, ונוציא מהם רכות, הכנעה ולב טוב, נתרגל לתת מלים טובות ומחמאות, פנים מאירות ושמחות לכל הסובבים אותנו, וכאשר אדם אינו מקפיד על כל דבר, ואדרבה, הוא משרה בסביבתו נעם ושלווה, הוא נעשה אישיות של אצילות, ונעשה אהוב על כלם, ולא עוד אלא שהוא חש ספוק אמתי והנסיון יוכיח, וכבר אמרו חז"ל: 'כל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו'.

נסים בדבריו המתוקים של התנא דבי אליהו (פרק כ"ח) וזה לשונו: 'אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל: בני אהובי, כלום חסרתי דבר שאבקש מכם? ומה אני מבקש מכם? אלא שתהיו אהבים זה את זה, ומכבדו זה לזה, ותהיו יראים זה מזה וכו'.

נשים לב להתיחס בכבוד ובהערכה לאשה שלנו, לילדים, לחברים, למשפחה, ומתוך כך נעריך גם את הטוב המרבה ש'ה' הטוב משפיע עלינו ברב טובו וחסדו, וכן את הדעת שאנו מקבלים מהתלמידי חכמים ומהתורה הקדושה, דעת של טבות ונתינה, שמקנים לנו אשר נצחי בזה ובבא.

"אני מאמין באמונה שלמה שהבורא יתברך שמו, הוא בורא ומנהיג לכל הברואים, והוא לבדו עושה ויעשה לכל המעשים", כמו שנאמר בפרשתנו "וידעת עם לבבך כי כאשר יסר איש את בנו ה' אלקיך מוסרד".

כאשר נחיה בהרגשה שאנו מנהלים על ידי הבורא, נדע בכל בעיה, שהפתרון בידי הכל יכול, וכל בעיה תחזק את הקשר שלנו עם הבורא, כל קשי יהפך לנו לקרבת ה'.

כאשר נבקש על הישועה שאנו מצפים לה, לא נבוא בהרגשה של טרונייה, כי נשכיל שכל הטוב שכן יש לנו, הנו מאת הבורא, ומתוך כך נעריך את כל הטוב המרבה שהוא יתברך משפיע עלינו.

וזה שנאמר בפרשתנו שארץ ישראל אינה כארץ מצרים שהיאור משקה אותה, אלא "למטר השמים תשתה מים, ארץ אשר ה' אלקיך דרש אתה.. מרשית השנה ועד אחרית שנה". הקב"ה חפץ שנהיה עמו בקשה ולפיכך הוא ממתיך שנהיה קרובים אליו בכל מצוה ובכל מעשה, ששכל מבקשנו נדע שהוא יתברך מעורר אותנו שגרים עינים למעלה ונודה לו ונבקש ממנו, ואף הגשמים באים על ידי התפללות של כלל ישראל. (עין רש"י בראשית)

ה' קרוב אלינו מאוד מאוד, ומצפה ששכל קשי והצלחה, לא ניחס הכל לכחינו וחכמתנו, אלא נדע שהוא יתברך נותן לנו את הדעת והוא ממלא את כל צרכנו. ולפיכך נברא האדם כאשר הוא חסר דעת וחסר כל יכלת, כדי שזכר תמיד 'מאין באת', מי גדל אותנו ומי נותן לנו פח.

כמו שמוכח בתנא דבי אליהו (יד), שאדם אחד שאל את אליהו, מדוע צריך להודות על הדברים, שאדם מיצר במו ידיו. ואליהו השיב לו, "בני הקב"ה מברך את מעשי ידיו, כמו שכתוב 'למען יברכה ה' אלקיך בכל מעשה ידך אשר תעשה, צא ולמד מן השוטה שעובר בשוק, כיון שנטלה הדעה ממנו אינו יכול לפרנס עצמו".

וגם כאשר עשו לנו עול, עלינו לזכר שמי שכועס ומקנטר סימן שרע לו, ובמקום לכעס על מי שצער אותנו, נתמלא עליו ברחמים, ונבקש מה' שישלים לו את כל מבקשו. וזה כלל ידוע, שמי ששמח וטוב לו אינו מחפש רע אצל אחרים, בדגמת חתן שמוכן לוותר ולמחל לכלם, היות שהוא בזמן של שמחה.

וכן כאשר האשה מתרעמת על הבעל, זה אתות לבעל שהוא לא מספיק משמח אותה, או שהוא משרה אוירה כבדה בבית בדרך של שררה וכעס מתוך מחשבה שמוגיע לו הכל, ואינו מפרגן ומחמיא על כל הטוב שהוא מקבל מבני ביתו - ולפיכך האשה מוציאה עליו את הצער שיש לה ממנו, כמו שידוע מהבעש"ט, שהאשה היא המראה של האדם, וכאשר הוא מוצא בה רע, שידע שהרע הזה בא ממנו.

כמה נוראים דברי החפץ חיים, שעתידי אדם לתן דין וחשבון על שלא ערך בכל יום חשבון נפש עם עצמו בעולם הזה; הבה נקדיש בכל יום

על האדם להוציא מלמודו יראת שמים והערכה לבורא, וללכת בדרךיו שכלם חן וחסד ורחמים...

פנינה מהפרשה

על מה עוד צריך להודות בעת שאנו מודים ומברכים על אכילתנו?

"ואכלת ושבעת וברכת"

איך אתם בתוספתא (ברכות פ"ו) מניין שחייב לברך אף על ההרים והגבעות? תלמוד לומר "על הארץ", מניין שאף על התורה והמצוות? תלמוד לומר "אשר נתן לך" ואומר "ואתנה לך" את זהות האבן. וצריך באור מפני מה תקנו להודות על הדברים הללו, דוקא בברכת המזון?

ונראה לבאר על פי מה דאיתא בגמרא (ברכות מ.) שמשעה שהתינוק אוכל פוית דגן הוא יודע לקרא אבא ואמא, והינו שהמזון בונה את דעת האדם, והוא הבסיס של האדם.

ועל כן כשאנו מודים עליו אנו כוללים בהודאתנו את שאר הדברים הטובים שהקב"ה נתן לנו, וכשם שמי שעושה שמחה באולם, מלבד שהוא משלים על האכל, הוא משלים גם על המלצרים, המוזיקה והתפאורה שבאולם.

כמו כן כשאנו מודים על האכל אנו מודים גם על שליחי ה' שמביאים לנו את האכל, וכן על הבריאה הנפלאה, על הצפורים שמצפצפים בקול נעים, על העצים שמקשטים לנו את הסביבה, על הארץ והבתים הנפלאים שאנו יכולים לאכול בתוכם בנעים ובשלוה.

וכן על הברית שלנו עם הקב"ה ועל המצוות הנעימות שהוא נתן לנו, וכשאדם מתבונן בכל זה אזי הודאתו נובעת מעומקא דלבא.

פנינים מצויירים

ידבש, ארץ ש'לא תחסר כל בה' - זה זמן לצאת מהשגרה, מההרגל של המטלות היום יומיות, מהמחויבויות שאנו מרגישים שאנו מנהלים על ידם את עולמנו הפרטי והכללי, לנוח ממרדצת החיים ולהתבונן על כל השפיע על כל הטוב.

ולומר לקב"ה: רבונו של עולם אתה כל יכול איזה בריאה נפלאה איזה שפע, איזה בריאות טובות ונפלאות אתה נתת לנו, הכל בכדי שנברך אותך שנהיה קרובים אליך, שנזכר שאתה מנהל אותנו שנאהב אותך. אנא שנזכר תמיד את כל הטוב, שנשמח בה ולא נהיה ממורמרים!

היות שרצון ה' שנתבונן ברב החסדים והטובות שהוא משפיע עלינו, בגשם שהנו פלא עצום, וכן בתבואה הצומחת - בדגן, בתירוש וביצה, שהם אבות המזון, וכן את הפלא שבכפול המזון בגופנו, ולא בכדי עשה הקב"ה אנשים שהם

אלגים לדבר מסים, אלא כדי ללמדנו שה' עושה עמנו חסד גדול במה שהמזון מתעפל בתוכנו.

ועל ידי שנתמיד בהתבוננות ברב חסדי ה' שעמנו, הן בפלאי הבריאה והן בנפלאות שבגופנו, אזי נתמלא באהבת ה', וכל מעשינו הגשמיים ישמשו לנו כדרך וכמדרגה לעלות בסולם העולה בית אל, באהבתו ובעבודתו המשלמת והנרצית, ה' יזכנו.

יש לעין מה הבטיח הקב"ה אם ישמעו למצותיו - **"ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש"**, והדבר פלא! וכי זהו כל השכר שהקב"ה נתן לשומרי מצותיו, שירד להם המטר בעתו? וביותר שהרי מסרת היא מאבותינו ששכר המצוות הוא בעולם

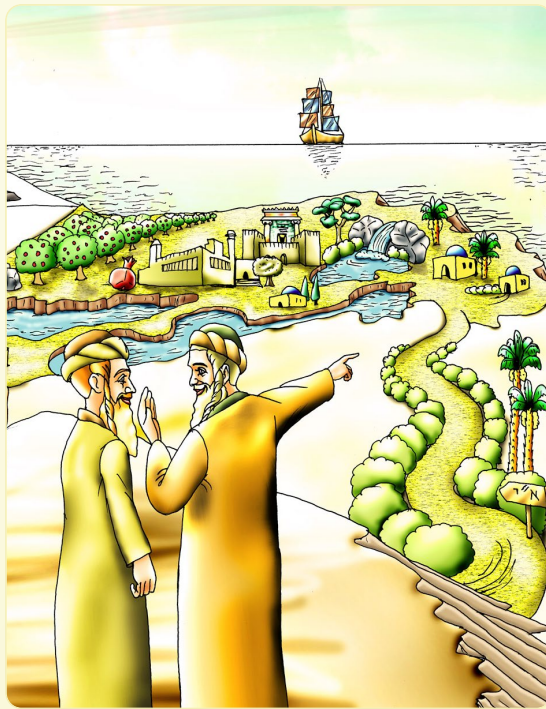
הבא - שכר נפלא עד מאד ש'עין לא ראתה אלקים זולתך, ואדרבה "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא", כי אין העולם הזה כדאי שנטול את שכר המצוות בהנאותיו?

ונראה לבאר בסיעתא דשמיא על פי מה שאמרו חז"ל בגמרא (תענית ז.) "גדול יום הגשמים מיום שנתנה בו תורה", וזה מחמת שבתורה כתוב כל מעשה בראשית וכל חסדי ה' שעמנו, והגשמים זה חסדי ה' במיוחדשי.

ועל כן פתבה התורה אם נשמע ונפנים את כל חסדי ה' שעמנו, ועל ידי כן נבוא לאהבת ה', אזי הקב"ה יגמל עמנו באותה מדה, וישפיע

עלינו שפע של מטר בכדי שנוכל להמשיך להתבונן בנפלאותיו, ומתוך כך לבוא לאהבת ה', כי כשאדם מתבונן בפלא, בחן ובחסד שבתבואה, הוא מתמלא בשמחה ובאהבת ה'.

בימים אלו כאשר אנו יוצאים ממקומות מושבנו, ורואים את הארץ הטובה שה' נתן לנו "ארץ נחלי מים עינת ותהמת יצאים בבקעה ובהר, ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן

להצטנע ולא להוציא לשני את העינים

"זהסיר ה' ממך כל חלי"

בגמרא (ב"מ קז:) מובא מחלקת מהו 'כל חלי' - שכמעט כל האנשים מתים על ידו, לפי רב זה עין הרע ולפי שמואל זה הרוח. וצריך באור כיצד נחלקו בדבר מציאותי? ועוד כיצד אפשר להרוג על ידי עין הרע, הרי אין אדם מת אלא אם כן נגזר עליו משמים מסבה מצדקת?

ונראה לי שבסייעתא דשמיא על פי הזהר הקדוש (פרשת פקודי) - שעל ידי שהאדם מדבר רע הוא מעורר רוח רעה שהולכת ומזיקה ומבאר בזה שכשאדם מגדיל את הטוב שיש לו ומוציא לאחרים את העינים, אזי הדבור הזה גורם לו קטרוג מחמת שהוא מצער את הבריות, וכן נגרם לו עין הרע מהאנשים שמקנאים בו.

ולפי זה רב ושמואל לא נחלקו מפנין שעין הרע זה תוצאה מהרוח רעה שדבר על עצמו.

מכאן נלמד שלא נבליט את המעלות שלנו ולא נוציא לשני את העינים על ידי דבורינו, וכן כשאנו רואים טוב אצל הזולת לא נקנא בו, אלא נאמין שהקב"ה נתן לנו את הנצרה לנו במכון.

וכן נשנו לעצמנו שהקנאה רק אוכלת את פנימיותנו וזה לא משתלם לנו, וכן נלמד מכה להסתפל על פלם בעין טובה ולא נחשוש סתם מעין הרע, שהרי אמרו בגמרא שמי שלא חושש לכה זה לא מזיק לו.

מעשיהם של האבות זה עצמו התורה הקדושה

"ארץ חטה ושערה"

הגמרא (סכה ה:) לומדת מפסוק זה את כל שעורי התורה הקדושה. וצריך באור מפני מה רמזה זאת התורה בלבה, ולא כתבה את השעורים במפרש?

ונראה לברר על פי הגמרא בשבת (י:) שרבי שמעון בר יוחאי תורתו היתה אמנותו. והינו שכל מעשיהם של הצדיקים זה עצמו התורה הקדושה, מפנין שהם היו מתנהגים על פי רצון ה', וכל התורה זה רצון ה', וכן התפלה וההודאה שלהם זה למוד בשבילנו כיצד ללמד, להתפלל ולהודות.

ועל כן רמזה התורה בפרות הארץ את השעורים, ללמדנו שנתבונן בבריאה ונדע כיצד לעבד את ה', שעל ידי שהאדם מקשר כל דבר שבפעולם הזה לקב"ה, אזי כל חיינו הוא בקשר הדוק עם הקב"ה.

"ונתתי עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת"

איתא בגמרא (גיטין סב.) "מכאן אמר רבי יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שיאכיל לבהמתו, ובטעם הדבר שהבהמה אין לה דעת לדאג לעצמה לאכל", ונלמד מכך שנתבונן תמיד על האנשים שהם דלים באמצעים ונעזר להם כפי כחנו, וכן נותר לאחרים לקחת לפנינו, ועל ידי זה נקנה את מדת החסד והנתינה.

הזאת בדבור המשיכה לו למשך מספר שנים עד ששנינו כבר זכינו לשאת אישה ולהתחתן ועדין הוא מתקשה מאד בדבור. מכיון שהדבר פאב לי נגשתי אליו לפני מספר חדשים ותוך כדי ששוחחתי אתו אמרתי לו: תגיד מה קורה איתך? למה אתה ככה נעצר לפני כל דבור? החבר קפא על מקומו ואמר לי: מה אני נראה משנה בעיני האנשים? אז למה עד היום לא הערפת את תשומת לבי לכה?

מתוך התגובה שלו היה נפר לי שהוא מאד נפגע ולכן מהרתי לפייס אותו: אני מתנצל לא התפנתי לפגע חליה, אמרתי: אך הוא מהר לסים אתי את השיחה והלך לביתו.

כשהגעתי גם אני לביתי לפתע החלו לתקף אותי כאבי בטן עזים, הרגשתי שאני צריך להקיא ואיני מצליח להקיא... התיסרתי כה למשך זמן ארוך והבנתי שהסבל המר שלי הוא בעקבות הפגיעה שפגעתי בו, התקשרתי וספרתי לו שאני מתיסר בכאבים עזים והתחננתי: 'תמחל לי בלב שלם'.

החבר אמר: האמת שנפגעתי מהצורה שאמרתי לי את הדברים, אבל 'מחול לך מחול לך מחול לך'. מיד לאחר נתוק השיחה הקאתי וכל הכאבי בטן עברו כלא היו.

חושבני שיש בספור זה כדי ללמד לקח כמה צריך להזהר בכבוד הזולת, ואם כבר מעירים לחבר על דבר מסים צריך לעשות זאת בזהירות גדולה שלא לגרם לו חליה חלישות הדעת ופגיעה.

ל. מ. צפת